

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izveniši ponedeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.
Upravišтво: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Boj proti klerikalizmu.

Naši demokratski prijatelji so nejevoljni, ker da udrihamo le po njih, ne pa tudi po klerikalcih. Naj jim bo v pojasnilo povedano sledeče:

Nismo prav nobeni zdražbarji in zato ne napadamo brez vzroka onih, ki dajo miru nam. Ni naša krivda, če so nas klerikalci pustili pri miru, demokracija pa nas napadala z najtežjimi topovi. Morali smo se braniti in zato smo odgovarjali.

Da pa ne bodo mogli naši demokratski prijatelji zavijati in potvarjati naših besed, pa kratko pojasnilo o našem stališču do klerikalizma.

Odvrača se nam zdi, da bi se posebej poudarjalo, da smo proti klerikalizmu. Če v svojem programatičnem oklicu »Slovenski javnosti« smo jasno in nedvoumno povedali, da smo napredni svobodni misli, vsled česar smo naravno odločno proti klerikalizmu. Tako odločno smo celo proti klerikalizmu, da smatramo za naroden uspeh, če bo zrušen.

V tem oziru smo torej popolnoma soglasni z našimi demokratskimi prijatelji. Nismo pa soglasni v tem, kako se naj klerikalizem vrže.

Dočim trde demokracija, da bo klerikalizem zrušen z združitvijo vseh naprednih struj, trdimo mi, da bo zrušen le, če bodo napredne struje pokazale boljše kakovost dela. Dovoljimo si za to podati tudi takoj dokaz.

Pred vojno so bile skoraj vse napredne struje združene, toda kljub temu je klerikalizem zmagoval in zavladal neomajno. Zakaj? Zadržnemu delu Kreka, gospodarskemu delu Lampeta, organizatoričnemu delu Šušteršiča niso mogle in znale postaviti napredne organizacije nobene druge protiteži ko besede o klerikalcih. Grenko ali negrenko, toda priznati je treba, da je klerikalna stranka pred vojno za kmeta inogo storila in da zato beseda »klerikalci« pri kmetu, ki je večina naroda, nima tega odloznega pomena, kakor bi to naprednjaki želeli. Ravno vsled tega pa je tudi naivno misliti, da bi imela beseda »napredni blok« za kmeta tisto privlačno silo, ki bi ga iztrgala iz klerikalnih vrst. Napredni blok bo imel za kmeta šele tedaj privlačno silo, kadar bo njegova vsebina stvarna, ne pa samo besede.

Res pa je, da bi se s koncentričnim delom vseh naprednih struj in strank moglo ustvariti ono delo, ki bi pridobilo naprednim strujam večino v narodu. Toda tako koncentrično delo bi bilo le tedaj mogoče, če sloni na istrenosti in odkritostnosti.

Oboje pa je sedanjí demokratski stranki nepoznano. Ona pozna le partizanski interes. Zato napada napredne denarne zavode, zato ubija vsepovsodi vsako napredno organizacijo, ki je slepo in uboga, in zato gre v strankarskem fanatizmu celo tako daleč, da lomi dano besedo, kakor kaže dokumentarčno slučaj poslanskega mandata prof. Reisnerja.

Posledica tega postopanja demokratske stranke je, danes napredna fronta razbita in da jo je pričel zbrati šele »Narodni Dnevnik«.

V tem pa je tudi nadaljni vzrok, zakaj danes se ne napadamo SLS tako, kakor ona zasluži. Šele ko bomo utrdili svoje lastne vrste, ko bomo imeli zbrano svojo armado, ko bomo imeli za seboj gospodarsko delo, bomo prešli v napad na celi črti. Tedaj pa bomo tudi zmagali na vsej črti in tedaj bomo tudi v stanu narodu dokazati, da je naša zmagava njegova sreča.

Tudi protiklerikalni boj mora biti pozitiven!

LIKVIDACIJA MINISTRSTVA ZA SOCIJALNO POLITIKO.

Beograd, 4. januarja. (Z) O prihodnosti likvidacije ministrstva socialne politike bo pridelen invalidski oddelek vojnemu ministrstvu, oddelek za javno pomoč in statistiko ministrstvu za notranja dela, oddelek za zaščito delavcev pa ministrstvu za trgovino in industrijo. Glede stanovanjskega oddelka še ni gotovo, ali bo podrejen ta oddelek prosvetnemu ministrstvu ali ministrstvu za notranja dela.

Reisner ne odstopi.

JDS NE DRŽI BESEDE.

Snoči se je vršilo v Kazinski dvorani zborovanje zaupnikov demokratske stranke. Zborovanje je otvoril poslevoedeči podpredsednik dr. Dinko Puc. Kot prvi je govoril demokratski glavar dr. Žerjav, ki je podal pred vsem kratek pregled našega zunanjega položaja, nakar je precej široko razprejal naše notranje politične razmere. K zunanjemu položaju je povdarjal pred vsem naš spor z Italijo. Tudi z ozirom na ostale sosedne države naša zunanja politika še ni povsem jasna.

Pri razpravi o notranji politiki je predvsem poudarjal, da se pojavlja pri nas le še preveč plemenska občutljivost. Dalje je govoril o raznih zakonih. Pri tem je omenjal pred vsem uradniški in invalidni zakon, katerega da se demokracija hoteli seveda najidealnejše izpeljati, kar pa so preprečili radikali. (Pa čeprav sta bila i finančni i socialnopolitični minister vedno demokracija. Op. ured.)

Dr. Žerjav je nato obširno govoril o vseh novih davkih. Povišanje davkov je bilo seveda samo vsled tega mogoče, ker niso demokracija v vladi. Ta del govora je bil namenjen izpolnitvi demokratskega kmetskega programa.

Hvaležno je bilo tudi poglavje o hujškariji proti Srbom, o čemer je nato govoril dr. Žerjav. »Slovenec« je tu zlasti slabo odrezal. Nato so prišli na vrsto radikali, katerim je dr. Žerjav odrekel vsako iniciativo za zakonodajno delo. V Slovenijo da jih je pripeljal edinole g. Ivan Hribar, ki je tem postavil nasproti demokraciji dve fronti: klerikalno in radikalno. Nato je povedal, zakaj da se nista zedinili v napredni blok demokratska in Narodnnapredna stranka. Edini vzrok da je —

Konferenca Male antante.

Beograd, 4. jan. (B) Danes dopoldne sta posejila dr. Ninčiča tukajšnji češkoslovaški poslanik dr. Jan Šeba in g. Kirs, pomočnik češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša, in so se razgovarjali o skorajšnji konferenci Male antante. Kakor se čuje, bo predložil dr. Beneš konferenci tudi češkoslovaško - francoski sporazum.

Beograd, 4. januarja. (Z) Gospod Kirs, pomočnik češkoslovaškega zunanjega ministra g. dr. Beneša, je izjavil sotrudniku »Politike« glede konference Male antante, da je program konference predstavnikov Male antante obširen in detajliran. G. Kirs upa, da se bodo vsa vprašanja povoljno rešila. Zunanji minister dr. Beneš bo podal po bližje informacije v svrhu izvedbe zadnjih predhodnih priprav za sklenitev trgovinske pogodbe. G. Kirs je pozval na konferenco vse češkoslovaške konzule v naši državi. Ta konferenca je pričela včeraj svoje delo na češkoslovaškem poslaništvu. Razen tega obstoji namerna, da se skliče v najkrajšem času konferenca glede vprašanja madžarskih arhivov. Po trianonski pogodbi in rimski konvenciji mora Madžarska izročiti državam-naslednicam ves oni material, ki se nanaša na te države. Madžarska tega do danes ni storila. G. dr. Kirs se nadeja, da se bo to doseglo, ko vse zavezniške države storijo v tem pogledu potrebne korake.

POMEN IN NAMEN MALE ANTANTE

Beograd, 4. jan. (B) Rumunski poslanik na našem dvoru g. Emandi je dal »Vremenu« sledečo izjavo glede sestanka Male antante v Beogradu: Mala antanta predstavlja sedaj najmočnejše sredstvo za ohranitev miru in obnovo Evrope. Nastala je vsled neobhodne potrebe, da se lojalno izvršijo pogodbe in da se na drugi strani ohrani evropsko ravnotežje, ki zelo trpi vsled razpada avstro-ogrske monarhije. Države-naslednice so jasno polmile stvarnost in se združile v Malo antanto s to veliko prednostjo, da imajo edinstveno zunanjo politiko. Sestavljena iz držav, ki so doživele uresničenje svojih nacionalnih idealov, teži Mala

— denar, povrnitev stroškov za zadnje volitve. Demokrati da so predložili vodstvu NNS račun za stroške zadnjih volitev. Tega računa jim pa dr. Triller ni hotel likvidirati.

Nato je napadel Kamenaroviča in Jadransko banko in se je silno čudil, ker da je napovedala Jadranska banka boj politični stranki. Dr. Žerjav da si zato prepoveduje vsak vpliv bank v politično življenje. (Klic: Res je!)

Reisnerjev mandat.

Nato se je razpravljalo z ozirom na dopis NNS, ki zahteva, da položi glasom volilnega dogovora prof. Reisner svoj mandat, kakor je ta v to s častno besedo zavezal in za kar je jamčila JDS.

Prof. Reisner je pripustil odločitev o svojem mandatu JDS. O tem naj odloči današnji zbor. V debato sta posegla pri tej točki tudi gg. Gregorka in Janežič, na kar je bilo sklenjeno:

Ker ni NNS plačala polovico stroškov, ker bi dr. Ravnihar vstopil v radikalno stranko in ker bi dr. Ravnihar rabil leto dni, predno bi se upeljal za poslanca in zadovoljivo nadomestoval prof. Reisnerja, ne sme odločiti prof. Reisner mandata. (Kako smešni, neresnični in naravnost lažnjivi so ti argumenti, bomo pojasnili jutri. Zastojuje naj danes samo konstatacija besedomstva.)

Zborovanje je zaključil prof. Jug, ki je pozival na podrobno delo za bodoče volitve in posebno poudarjal pažnjo pri volilnih imenikih in pa nujnost, da se uvedejo volilni katastri. S tem je bilo zborovanje, od katerega pa je že pred zaključkom skoro tretjina navzočih odšla, zaključeno.

antanta amo za okrepljivo miru na definitivni podlagi.

V tem pravcu je Mala antanta velika sila. To silo je že pokazala na diplomatskem polju v vprašanju restavracije Habsburgov in madžarskega posojila. Na vojaškem polju je pripravljena, da nastopi vsakokrat, kadar bi bili ogroženi njeni cilji. Politiki, ki vodijo Malo antanto, smatrajo za sveto dolžnost, da delajo brez prestanka na okrepljivi vezi, ki jih združujejo, s tem, da se sestajajo kolikor mogoče pogosto, da izenačijo svoja stališča in da na prijeteljski način urede vsa vprašanja, ki so s tem v zvezi. Pri splošni situaciji še tako nemirne Evrope in pri nevarnosti anarhije, ki se skoro povsod pojavlja, je lahko pojmovati potrebo teh sestankov.

Beograd, 4. januarja. (Z) »Tribuna« poroča, da se bodo pred konferenco Male antante obravnavala nekatera važna vprašanja, ki se tičejo Male antante, nadalje vprašanje obnove odnošajev med Rusijo in našo kraljevino ter vprašanje, kako bi se dosegli dobri odnošaji med Bolgarsko in našo kraljevino. Razpravljalo se bo tudi o želji Grške, da bi bila sprejeta v Malo antanto in ni izključeno, da se bo ob tej priliki definitivno rešilo vprašanje pristopa Poljske v Malo antanto. Po zadnjih vesteh se bo nahajal v spremstvu g. Duce tudi g. Constantinescu in v spremstvu češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša šef češkoslovaškega dopisnega urada dr. Čermak.

Beograd, 4. januarja. (Z) Sinoči je bil v češkoslovaškem poslaništvu prirejen banket na čast dr. Kirse, pomočnika češkoslovaškega zunanjega ministra. Tega banketa se je udeležilo več oseb iz političnega sveta.

Poljedelski krediti.

Beograd, 4. januarja. (Z) Komisija ministrstva za poljedelstvo in vode je izdelala načrt zakona o poljedelskih kreditih, ki bo predložen po pravoslavnih božičnih praznikih narodni skupščini. S tem zakonskim načrtom je urejeno tudi vprašanje dajanja podpor drugim in posredcem za pospeševanje poljedelstva.

Velike redukcije v oddelku za kmetijstvo.

(Glej poročilo na drugi strani!)

Vznemirjajoče vesti o pogajanjih z Italijo.

Beograd, 4. januarja. — Iz dobro poučene strani se zatrijuje, da se bodo v kratkem pogajanja z Italijo glede reškega vprašanja obnovila in zaključila. Pogajanja se bodo vodila na sledeči bazi: Italija popusti nekoliko v vprašanju glede Reke, zato pa si zasedura superiornost Trsta nad Reko s tem, da se ves promet Slovenije usmeri na Trst in bi se vsled tega opustila vsaka nova železniška gradnja v Sloveniji. Vsi načrti glede zveze Slovenije z morjem na Reko bi s tem padli

v vodo in Slovenija sploh ne bi dobila nobene nove železnice. Če bi se te vesti uresničile — in pripomniti moramo, da smo jih prejeli od dobro informirane strani — bi zastal ves gospodarski razvoj Slovenije in usoda primorskih Slovencev bi bila zapečatenata, ker se ne bi mogli naslanjati več na razvijajoče se organizme.

Opozorimo vse slovenske politične kroge, da posvete temu vprašanju svojo največjo pažnjo.

Dr. Benešev reparacijski načrt.

London, 4. januarja. (Havas.) »Daily Telegraph« piše: Češkoslovaški minister zunanjih del g. dr. Beneš je baje izdelal tehničen reparacijski načrt, po katerem bi Nemčija neposredno

prevzela jamstvo za tri posojila, ki jih je Francija že izdala v svrhu obnove opustošenih krajev. Na Ameriko in Anglijo bi se apeliralo, da bi privolili v splošen izbris medzavezniških dolgov.

Posvetovanje radi Bolgarske.

Beograd, 4. januarja. (Z) Danes dopoldne ob 11. uri je bila v ministrstvu zunanjih del konferenca dr. Ninčiča z Rakićem in ostalimi uradniki ministrstva v pogledu nadaljnjih korakov v Sofiji in nadaljnjega razvoja spora, ki je nastal vsled govora Cankova.

Venizelos v domovini.

Atene, 4. januarja. (B) Venizelos je dospel danes zjutraj ob 4. uri v Atene. Sestanek s Plastirasom se je vršil na kontratorpiljeru »Tenedos«, ki je šel Venizelosu naproti. Sestanek je bil neobičajno pristrčen. Venizelos je izjavil, da bo proučil položaj in da bo ostal v domovini tako dolgo, dokler bo potrebno. Plastiras mu je obrazložil situacijo.

Atene, 4. januarja. (K) Polkovnik Plastiras je upokojen.

PRED NOVO VLADO NA ANGLEŠKEM.

London, 4. januarja. (K) Kakor poroča »Times«, pričakuje vodja delavske stranke, da bo Baldwinova vlada vsled izpreminjevalnega predloga delavske stranke k adresi strmoglavljena in da bo Ramsay Macdonald dobil poziv, da sestavi vlado. Macdonald bo poziv takoj sprejel in bo vsled že izvršenih priprav v stanju, zasesti vsako mesto v kabinetu tekem 24 ur po Baldwinovem padcu. (W)

TEŽAVE MADŽARSKEGA GOSPODARSTVA.

Budimpešta, 4. januarja. (Mađarski dopisni urad.) (K) Na današnji seji finančnega odbora narodne skupščine je izvajal finančni minister Kallay med drugim o borzi sledeče: Borza je precenila veliko število efektov, kar je povzročilo v zvezi z velikim navalom ponudb precejšnje kurzne izgube. Padec kurzov pa lahko predstavlja le prehodni štadij do takrat, ko bodo ljudje dobili zaupanje v razvoj celotnega finančnega programa. Ker gre vsa naša akcija za tem, da se sanira naš finančni položaj, je le naravno, da se bodo pokazale blagodejne posledice te akcije tudi glede borze v najkrajšem času. Za dotok tujega kapitala, zlasti angleškega na Mađarsko, so izglede zelo ugodni. Ta dotok bo zopet popravil nazadovanje kurzov. Vsled tega se je nadejati, da bomo v kratkem času imeli zopet prejšnje kurze. Končno je podal minister kratek pregled svojega delovnega programa, ki obstoji v sestavi proračuna za prihodnjih pet let, in izdelavi statutu in otvoritvi notne banke, v odpravi tiskanja bankovcev, in v realizaciji inozemskega posojila, ki ga je pričakovali v mesecu aprila.

Redukcija uradnikov.

Beograd, 4. januarja. (B) Ministrski komite za razvrščanje in redukcijo uradnikov je dovršil svoje delo, v kolikor se nanaša na redukcijo uradniškega osebja. Pregledani so uradniški spiski vseh ministrstev. Reducirano je okoli 15.000 uradnikov. Komite mora nadaljevati delo v razvrščanju poedinih uradnikov. To delo je komplicirano in težko tako, da bo končano komaj v dveh mesecih. Pričakujejo, da bo v tem času tudi skupščina pregledala in z eventualnimi spremembami uzakonila vladno naredbo o razvrščanju uradnikov, tako da bodo dobivali uradniki nakasneje od 1. aprila, kadar bo stopil v veljavo novi proračun, svoje prejemke po novem zakonu. Kakor se čuje, je vlada opustila svojo namero, da predloži skupščini zakonski predlog o izpremembah in dopolnitvah te uredbe. Pravosodni minister dr. Perić bo najprej sprejel v skupščinskem odboru opazke in predloge vseh poslancev, članov tega odbora in o vsem tem referiral vladi. Vlada bo sklenila na eni svojih sej, kaj sprejme od teh poslaniških predlogov; verjetno pa je, da se bo pečal tudi radikalni klub s tem vprašanjem, tako da bo imela vlada pri končni odločitvi pred seboj tudi mnenje svojega kluba. Vse izpremembe in dopolitve, ki jih bo sprejela skupščina v uredbo, bodo imele retroaktivno moč. Veljale bodo od 1. oktobra 1923.

Beograd, 4. januarja. (B) V finančnem ministrstvu je prevedenih od 15.300 uradnikov 13.000 na novo plačo, ostalih 2300 pa je reduciranih. V ministrstvu za agrarno reformo je reduciranih od 384 uradnikov 64, ostalih 320 je prevedenih na novo plačo. Pri upoštevanju tudi prejšnjih redukcij je bilo reduciranih v ministrstvu za agrarno reformo 30% uradnikov.

Posvetovanje Radićevcev.

Zagreb, 4. jan. (Z) V Zagrebu se vrši važno posvetovanje Hrvatske republikanske seljačke stranke o delovanju Radića v inozemstvu. Sprejetih je bilo več važnih sklepov z ozirom na nove volitve.

Volitve v Albaniji.

Tirana, 4. januarja. (Z) Po odredbi vojnega ministra je garnizija v Tirani ojačena za tri polke. To se je zgodilo zaradi tega, ker se vlada boji, da bi prišlo do spopadov. Ahmed beg ni zadovoljen z izidom volitev, ker je dobil samo relativno večino.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 4. januarja. (K) Začasno oblačno, močno padanje temperature (5 stopinj pod ničlo). Živahni severni vetrovi.

Velike redukcije v oddelku za kmetijstvo.

Danes je dospela v Ljubljano iz Beograda brzokavka, po kateri so izvršene v oddelku za kmetijstvo velike in povsem neupravičene redukcije. Nič manj ko 33 uradnikov in uradnic je reduciranih. Med njimi so tudi prvovrstni kmetijski strokovnjaki, ki jih naše kmetijstvo ne more pogrešati. Kako škodljive so te redukcije za vse gospodarstvo, se vidi najbolj iz tega, da je na kmetijski šoli na Grmu reduciranih 6 učiteljev in da ostaneta v bodoče edinole kmetijski svetnik Skalič in Malasek. Zlasti težko je prizadeto vse kmetijstvo s tem, ker z redukcijo so prizadeti tudi v oblini meri okrajni ekonomski, ki so z izredno

vne delovali na kmetijskem prosvetnem polju. Najbolj delavni ekonomski so reducirani, tako Matjašič, Jerab, Okorn, Konda, Ambroz, Jamnik itd. Redukcija v kmetijskem oddelku ima tudi to napako, da je bila izvršena brez vsakega sistema in brez predhodnega zaslišanja prizadetih, vsled česar se bo moralo v več oddelkih ustaviti vse delo.

Z redukcijo je naše kmetijstvo nad vse udarjeno in zato pozivljamo vse merodajne kroge, da se z vso silo zavamejo za razveljavljanje redukcije v ljubljanskem oddelku za kmetijstvo, zlasti še, ko je to že druga redukcija.

Glas vestfalskih Slovencev.

Suderwich, dne 28. 12. 1923.

Onim Slovencev, ki še danes trde, da so vsi Slovenci, ki žive v tujini, zlasti pa vestfalski, nacionalno ničvredni, sledeče vrstice v pojasnilo.

Zapustili smo domovino, ker smo jo morali, ker je biva Avstrija za Slovence tako mačehovski skrbela, da bi umrli od gladi, če ne bi šli v tujino raditi. Zato so bili že od nekdaj raztreseni Slovenci, kot delavci, po vsem svetu.

Ko so spoznali Nemci v rajhu, da smo mi prvovrstni delavci, pridni, vestni in zvesti, so poslali med nas svoje agente in tako se je pričelo odhajanje Slovencev v Vestfalijo. Tudi Nemčija nam je bila mačeha, toda dala nam je vsaj to, da smo se mogli po človeško prehraniti. In vsaj nekako bi shajali, da ni bila Nemčija na vseh koncih poražena.

Kljub temu pa je hotela Nemčija vso tujino izkoriščati in niti najmanj priznati obveznosti, ki jih ima ona po mirovnih dogovorih do drugih držav.

Da bi jim ta namera lažje uspela, zato kriče, kako da jih preganjata antanta in vsled tega so tudi pritisnili na vse delavstvo, da je pričelo izvajati pasiven odpor proti Francozom, kar je povzročilo popolno brezposelnost delavstva.

Za nemške delavce je bila brezposelnost še nekoliko znosljiva, ker so prejimali redno državno podporo Nemčije. Toda mi tujci smo bili pravi beščasni in sedaj smo šele prav spoznali, da je tudi Nemčija naša mačeha.

Brez vsake zaslonbe smo in brez sredstev in zato je Nemcem dvakrat lahko, da nas izkoriščajo in izrabljajo do skrajnosti. In nimamo denarja, da bi se vrnili v domovino, nimamo pa tudi

nobene druge možnosti, da si pomagamo.

Naj tu opozorim na posebno važno stvar, ki se tiče vsega našega naroda. Poprej je bilo tu tako, da je dobila družina Slovenca, če je ta umrl, od občine ali države podporo. Nj bila sicer visoka, toda nekaj je bilo. Danes pa ne dobi vdova nobene državne ali občinske podpore, zgodi se sledeče: Otroke dajo Nemci v sirotišnice in zanje mora skrbeti najbližji sorodnik. Žena pa gre lahko po svetu, zanje se ne briga nihče. Otroci se v nemških sirotišnicah popolnoma pomemijo in po nemškem zakonu jih sploh ni mogoče več rešiti. Tak kruh pravice se nam reže.

Pravočasno smo še spoznali razmerodavno akcijo Nemcev in par slučajev nas je popolnoma poučilo. Danes ne damo več svojih otrok v sirotišnice, dasi tega popolnoma ne moremo preprečiti.

Danes vladata nad nami dva gospodarja, od katerih ni nobeden nam naklonjen, in oba nas hoče izkoriščati.

Mi pa spoznavamo, da je danes naša domovina nekaj drugega, kakor je bila včasih, ker naša domovina je danes na lastnih nogah, je samostojna. Zato pa tudi upamo, da nam bo mogla dati domovina kruha, če se v njo povrnemo. Načrtujemo se pa tudi, da nas bo domovina bratsko sprejela, ker tudi v najtežjih časih smo si ohranili svojo svobodo.

To moremo pa tem lažje upati tudi zato, ker vidimo, da se domovina za nas zanima.

Iskrena hvala vsem dobrim srcem, ki podpirajo akcijski odbor za pomoč vestfalskim Slovencev, in prosimo jih, da nam pridobijo še novih prijateljev.

Avgust Korošec.

Možatost.

»Slov. Narod« v svoji polemiki proti dr. Ravniharjevemu članku v prvi naši številki sploh ni poskušal ovreči njegovih trditev. Naravno, ker so do zadnje pike točne in resnične ter jih torej ovreči ni mogel. Samo eno je iztaknil in si menda domišlja, da je s tem zadel v črno. Zatrjuje namreč, da Narodno-napredne stranke nihče ni vrzel iz Narodne tiskarne na cesto, ker da se še danes na vratih nahaja napis »Tajništvo NNS« in da še danes v prostorih Narodne tiskarne posluje — tajnik NNS. Ako hoče novi gospodar Narodne tiskarne s tem reči, da Narodno-napredne stranke še niso ven vrgli z brahijalno silo, potem ima prav. Poleg nasilne deložacije pa so še drugi načini, kako se komu pokažejo vrata, kako se ga moralno ven vrže ali kako se mu onemogoči bivanje v dosedanjih prostorih in v dosedanjih družbi. Zato je prav nemožato in strahopetno od gospoda vrhovnega ravnatelja Narodne tiskarne, da cepi dlako ter odkrito ne prizna tega, kar je bil od početka nameraval storiti in kar je v resnici tudi izvedel. Evo torej, kako so NNS metali iz Narodne tiskarne in iz Slov. Naroda!

Neposredno po sklenjeni kupčiji je bil postavljen za šef-redakterja Slov. Naroda »Jutrov« glavni urednik dr. Kramer, ki je uredništvu dal takoj nova navodila za pisanje Slov. Naroda. To se je zgodilo v zvezi s tem, da je bil takrat dr. Ravnihar podpredsednik upravnega sveta Narodne tiskarne in zajedno predsednik še od pokolnega dra. Tavčarja imenovanega redakcijskega odseka. Zgodilo se je v odsotnosti in za hrbtom dr. Ravniharjevem.

Mislimo, da to dejstvo samo na sebi zadošča za ugotovitev, da od tega trenutka dalje dr. Ravniharju in z njim NNS ni več mesta pri Narodni tiskarni in pri Slov. Narodu ter bi bilo vsako daljnje dokazovanje popolnoma odveč. Enako bi morala reči o sebi JDS, ako bi nevidna roka čez noč »Jutru« postavila za šef-redakterja, rečimo — dr. Ravniharja.

Da pa je NNS postavljena pred vrata, pokazal je novi šef-redakter še z drugimi čini.

Dr. Ravnihar je kot podpredsednik NNS sklical sejo načelstva NNS, kakor

običajno v prostorih Narodne tiskarne, da načelstvo opredeli svoje stališče napram novim razmeram. Notico, glasečo se: »Seja načelstva NNS se vrši dne v prostorih »Narodne tiskarne«, je dr. Ravnihar ponesel v uredništvo, da jo priobči kakor običajno v Slov. Narodu. Takrat je bil dr. Ravnihar še vedno podpredsednik Narodne tiskarne. Novi šef-redakter je naročil, da notica ne sme, kakor običajno, biti na vidnem mestu na čelu dnevnih vestí, ampak čisto zadaj za drugimi oglasi. Razen tega je redigiral notico tako: »Seja načelstva NNS se vrši v tajniških prostorih« brez navedbe Nar. tiskarne. Prostor, kjer je sedel tajnik NNS, je mala prehodna sobica, kjer se ne morejo kretati niti tri osebe. Na nevarnost, da najdejo zaklenjena vrata, se je vendar načelstvo zbralo v eni izmed redakcijskih sob Narodne tiskarne ter pod predsedstvom dr. Ravniharjevem mirno zborovalo.

Naslednji dan je dr. Ravnihar poslal časopisom, torej tudi Slov. Narodu komunikacijo o načelstveni seji. Tudi ta komunikacija je sedanjí šef-redakter dobil v roke, ga pristiglo ter ga v popolnoma izpremenjeni obliki pustil priobčiti v Slov. Narodu.

Ali hočete še bolj izrazitega in učinkovitega ven metanja? Ali naj morda še čakamo, da nam bo prišla resnična brca? Za vsakega ne popolnoma bormiranega človeka so omenjeni čini govorili dovolj jasno: na polje!

Da so napisno desko s firmo NNS obrnili proti steni, da so v tajniško sobico NNS posadili korektorja in druge take malenkosti, s kakršnimi se hoče koga, kakor bi po nemškem reklí »hin-auskeln«, vse to je le dopolnitev izvršene namere, da izrinejo NNS izpod strehe Narodne tiskarne.

Posledice seveda niso izostale. Podalo je demisijsko pet članov upravnega sveta med njimi dr. Triller kot predsednik NNS in dr. Ravnihar kot podpredsednik Narodne tiskarne in podpredsednik NNS. Te demisijske sledila ostavka vsega nadzorstvenega sveta. Nadaljnja posledica je bila veliko razpoloženje pri članih NNS napram predlogu JDS zastran fuzije obeh

strank, kateri predlog je sprilo gori omenjenim dejstvom nekdo po pravici imenoval »frocrlarija«. Končna naravnost, pa nujna posledica je bila ustanovitve »Narodnega Dnevnika«. Na svojo taktiko so mladini res lahko ponosni. Polomili so jo zopet enkrat, kakor še ne kmalu tako.

Toliko v pojasnilo javnosti, da sedanje uredništvo Slov. Naroda ne bo še dalje — netopirilo!

Beleške.

»Ridiculus mus.« — Na senzacionalen način priobčuje današnje »Jutro« svoj prvi »dokument«, ki naj bo dokaz prvega darila Jadranske banke v zibelko »Narodnega Dnevnika«. Kako »porazen« je ta »dokument« za nas, priča najlepše njegov datum. Izdan je bil namreč dne 3. novembra 1923, torej v času, ko je bil dr. Ravnihar v Parizu, ko je bil »Slov. Narod« še neprodan in glasilo NNS in ko vsled tega nihče na »Narodni Dnevnik« še niti ni, niti mladini, kadar so jih trle najhujše sanje. Iz ukradenega dokumenta, ki ga priobčuje »Jutro«, se je zato mesto senzacije izcinila smešna miška. Imeli povoda, čuvati teksta v ljuboslovenskemu Narodu. Samo na kratko konstatiramo, da ni »Slovenski Narod« podal prav nobenega načrta za koncentracijo naprednih sil, temveč le predlog, da se eksperimentalnim načinom prične s koncentracijo naprednih sil. Naj zato »Slov. Narod«raje prihodnjič jasno pove, kaj naj bo program, vsebina in cilj napredne koncentracije, mesto da »konstatira« nekaj, česar mi nikoli trditi nismo.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

5. jan. sobota: »Njue«. Red F.
6. jan. nedelja: ob 3. uri pop. »Peterčkovice sanje«. Ljudska predstava.
- Ob 8. uri zvečer: »Golobček«. Izven.
7. jan. ponedeljek: »Mogočni prstani«. R. A.
8. jan. torek: Zaprt.
9. jan. sredo: »Smrt majke Jugovića«. vojaška predstava.
10. jan. četrtek: »Osmo ženat«. Red C.
11. jan. petek: »Golobček«. Red B.
12. jan. sobota: »Hamlet«. Izven.
13. jan. nedelja: ob 3. uri pop. »Mogočni prstani«. Izven.
- Ob 8. uri zvečer: »Osmo ženat«. Izven.
14. jan. ponedeljek: »Golobček«. Red F.
15. jan. torek: Zaprt.

Opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

5. jan. sobota: ob 3. uri pop. »Mignon«; diška predstava.
6. jan. nedelja: »Prodana nevesta«. Ljudska predstava.
7. jan. ponedeljek: Zaprt.
8. jan. torek: »Psojclavci«. Red C.
9. jan. sredo: »Suzanina tajnost. Mozart in Salleri, Gianni Schicci«. Red B.
10. jan. četrtek: »Tosca«. Red E.
11. jan. petek: »Suzanina tajnost. Mozart in Salleri, Gianni Schicci«. Red D.
12. jan. sobota: »Mignon«. Red A. Gostovanje ge. Wesel-Polla.
13. jan. nedelja: »Sevillski brivci«. Ljudska predstava. Gostovanje ge. Wesel-Polla.
14. jan. ponedeljek: Zaprt.
15. jan. torek: »Mignon«. Red B. Gostovanje g. Wesel-Polla.

REPERTOIR NARODNEGA GLEDALIŠČA V MARIBORU:

V soboto, 5. januarja: »Onstran življenja«. (Izvirno). Premijera.

V nedeljo, 6. januarja: Ob 8. uri zvečer »Lumpaci Vagabunde«.

— Opera. Danes popoldne ob 3. uri se vrši v opernem gledališču vprizoritev opere »Mignon« pri znižanih cenah. Predstava je v prvi vrsti namenjena dištvu, lahko pa jo poseti tudi drugo občinstvo. Jutri v nedeljo pa je ob pol 8. uri zvečer ljudska predstava »Prodane neveste« z znižanimi cenami.

Drama vprizoril danes zadnjikrat v sezoni tragikomedijo »Njue«. V nedeljo popoldne je zadnja vprizoritev »Peterčkovih poslednjih sanj« pri znižanih cenah. Zvečer pa repriza tragikomedije »Golobček« kot navadna izven predstava.

— Koncert baritonista dr. Aleksandra Rigo se vrši nepreklicno v četrtek dne 10. t. m. v Filharmonični dvorani. Spored objavimo jutri. Vstopnice v Matični knjižarni.

— Zborovanje oblikovalnih umetnikov v Ljubljani. Kakor že javljeno, se vrši III. občni zbor strokovnega združenja jugosl. oblikovalnih umetnikov 6. t. m. ob 3. uri popoldne v »Unioinu«. Naj niti en član ne izostane. Kolegi kot gostje dobrodošli.

— Ljudska visoka šola v Ljubljani priredi v nedeljo dne 6. t. m. ob 10. uri dop. v zbornici dvorani na univerzi javno, vsakomur dostopno predavanje o naslednji temi: Kulturne in nekulturne strani kina. Predava g. Franjo Čibelj. Vabljeni vse, ki se zanimajo za to važno kulturno vprašanje. — Franjo Čibelj cand. phil.

Napredniaki!

Da rešimo Sokolski Tabor, pridite vsi na današnje veliko prireditve v »Narodnem Domu«. — Prireditve bo ena najlepših ljubljanskih!

Angleško-nemška finančna poznanja. V Londonu je imel po poročilu »Matina« predsednik nemške državne banke važne razgovore z različnimi finančniki. Rdeči križ za poplavljenca. Beograjski Rdeči križ je poslal svojima pododboroma v Zagreb in Ljubljano po 100.000 din za okodovanje po donjavah.

Ivan Tavčar:

Volitve v samoupravnih mestih.

Za samoupravna mesta v Sloveniji je bil prvotno v veljavi čisti proporcni volilni sistem. Še za časa svoje moči v Beogradu so pa demokrati okrnili čisti proporc z določili, da se samo polovico mandatov razdeli po proporcni med stranke, dočim odpade druga polovica mandatov oni stranki, ki je dobila pri volitvah največ glasov.

Demokrati so utemeljevali novo razdelitev občinskih mandatov s tem, da je za redno občinsko gospodarstvo v mestih neobhodno potrebna absolutna moč ene stranke. Gotovo je res, da mora biti v mestnih zastopih deložna in trdna večina, ki vodi komunalne posle. Nikakor pa ni neobhodno potrebno, da bi bila ta večina v rokah ene same stranke.

Demokratski zagovor polovičarskega proporcnega volilnega sistema bi bil mogoče umestiti v krajih, kjer je tradicionalno v veljavi sistem dvojnih strank, ki se menjavata v vladnih poslih. Ni pa umesten pri nas, kjer imamo zelo močno razvito strankarstvo in nobena izmed nastopajočih strank nima tiste številčne moči, da bi bila sama upravičena, odločati z absolutno večino zastopnikov v občini. Da bi se pa že s samimi določili volilnega reda doseglo zmanjšanje števila strank, ni misliti. Volilni red niso ustanovili idejni strank, prav tako jih pa tudi ne bodo ukinili.

Uvedba nove razdelitve mandatov se je utemeljevala s prilikami v Srbiji. Primera s Srbijo pa ne drži, ker so v Srbiji čisto druge politične in ekonomske razmere, kot pa pri nas. Boljše bi bilo, upoštevati nam slične politične razmere v Čehoslovski. In prav tam je v veljavi za občinske zastope čisti proporc.

Polovičarski proporc se je prvič uveljavil pri volitvah mestnega občinskega zastopa v Ljubljani. Že te prve volitve po novem volilnem redu so dokazale, da je bila demokratska stilizacija okrnjenega proporca skrajno pogrešana. Pod pritiskom novega volilnega reda je nastopila pri volitvah v Ljubljani Zveza delovnega ljudstva, ki je po svoji sestavi vezala tako nasprotujoče si stranke, da je bilo že vnaprej gotovo, da ne bo mogla voditi občinskega gospodarstva. Po nekaterih mesecih je Zveza propadla in danes je le še odsev svoje prvotne sestave. Z izstopom komunistov iz Zveze je ustvarjen položaj, da odločuje v Ljubljani klerikalna manjšina, ki bi imela pravico komaj do desetih mandatov. Večina ljubljanskega prebivalstva je zastopana v občinskem svetu po ne-

znatni manjšini. Vse po zaslugi demokratskega volilnega reda.

Proti polovičarskemu proporc govorijo tudi nacionalni interes naših obmejnih mest. Novi volilni red dopušča na široko odprta vrata, da spodnještajerski nemčurji zasedejo svoje nekdanje postojanke v Ptuj in Mariboru ter mogoče tudi v Celju.

Iz stvarnih, principijelnih razlogov torej, z demokratskih, komunalno-upravnih in nacionalnih vidikov se moramo izreči proti sedanjemu volilnemu redu za samoupravna mesta in zahtevati, da se uvede zopet čisti proporc.

Seveda pa moramo v politiki računati z realnostjo. Še letošnje leto se vrše skoraj gotovo volitve v vsa slovenska samoupravna mesta. Računati nam je, da bo pri teh volitvah v veljavi še stari polovičarski proporc. Za ta slučaj nam je že danes zavzeti stališče, kako je nastopil pri volitvah. Podvzeti moramo korake, da preprečimo vsaj glavne zle posledice kvarnega občinskega volilnega reda.

V Ljubljani bo gotovo igral pri presoji političnih in komunalnih razmer važno vlogo protiklerikalni blok. Misliti bo na volilno kooperacijo vseh naprednih meščanskih in socialističnih strank. Izdelati se bo moral skupen komunalni program, na katerega bodo vezane vse kooperirane stranke. Seveda bodo pa morale imeti stranke v protiklerikalnem bloku proste roke v vseh vprašanjih, ki izhajajo iz nasprotujočih se programatičnih stališč. Če bo dovolj dobre volje, ne bo težko priti do skupnega in složnega dela. Sicer se zaenkrat posebno v vrstah demokratov ne kaže dobre volje za volilno kooperacijo, upamo pa, da tudi pri demokratskih zmagovalcih uvidevnosti možje.

Posebno demokratska žurnalistika dela s svojimi nevalificiranimi napadi slabo uslugo protiklerikalnemu bloku in ustvarja razpoloženje, da bo med naprednimi strankami nastal prav tako srdit boj, kot pri zadnjih občinskih volitvah.

V ostalih samoupravnih mestih, kot Ptuj, Maribor in Celje, bo nacionalni interes nadrejen strankarsko političnim orientacijam. Tu ne preostane drugega, kot da nastopi slovenski blok. Absolutno se ne sme zgoditi sramota, da bi prešla mesta na šli severni meji v nemčurske roke. Nismo vredni naše svobodne domovine, če bi slovenska strankarska razpalenost pomagala nemškim šovinistom v sedlo. Zato v spodnještajerskih mestih na delo za slovenski blok.

Društvo narodov.

(Pregled dela sveta Društva narodov za časa njegovega 27. zasedanja.)

27. zasedanje sveta D. n., ki se je decembra vršilo v pariški mestni hiši pod predsedstvom g. Brantinga, je predvsem pospešilo rešitev političnih problemov, ki so sedaj predloženi Društvu narodov. Na drugi strani pa je začrtalo program delavnosti različnih komisij in organov D. n. za naslednje leto. Tega zasedanja so se udeležili razen zastopnikov desetih držav, ki so člani sveta, tudi zastopniki devetih drugih držav: Južne Afrike, Albanije, Grške, Madžarske, Litvanske, Poljske, Rumunije, Čehoslovaške in Jugoslavije, katere so bile povabljene, naj prisostvujejo razpravam sveta, da študirajo vprašanja, ki jih zanimajo.

O glavnem vprašanju, ki se je pretresavalo na tem zasedanju, namreč o finančni rekonstrukciji Madžarske, smo že poročali. Med obravnavanimi političnimi vprašanji je treba omeniti vprašanje meje med Poljsko in Čehoslovako pri Javorini in memelsko vprašanje. Da je bila Javorina prisojena Čehoslovaški in sicer na podlagi odločitve veleposlaniške konference, je znano. Kar se tiče memelskega ozemlja, so nastale težkoče med vladami velesil na eni strani in litvansko vlado na drugi strani. Svet D. n. je sklenil sestaviti komisijo, ki naj bi pripravljala definitivni statut memelskega ozemlja. Potrebne študije se bodo poverile močnem popolne nepristranosti in iz vseh vidikov nedvomljive pristojnosti. Ta komisija bo sestojala iz treh članov, ki bodo vzeti vsi iz drugih narodov, kot so oni, ki tvorijo sedaj suverenost memelskega ozemlja.

Kar se tiče obeh ozemelj, ki stojita pod upravo D. n., namreč Odanskega in Saarske kotline, je bil mandat visokega komisarja D. n. v Gdanskem, g. Mac Donella, podaljšani za eno leto, mandati sedanjih članov komisije Saarske kotline, ki se nehajo februarja, pa so bili podaljšani do 31. marca.

Da se pomaga Poljski in svobodnemu mestu Gdanskemu pri rešitvi težav, ki so nastale radi skladišča poljskega vojnega materiala v Gdanskem, je svet D. n. stavil na razpoloženje zainteresiranih strank obe tehnični organizaciji D. n., in sicer transportno komisijo

in vojaško komisijo, katerih predsedniki bodo določili izvedence, ki naj se podajo v svrhu preiskave na lice mesta.

Dve vprašanji, tihoči se narodnih manjšin v Poljski, sta bili predloženi svetu D. n.: eno je predložila poljska vlada, namreč radi pridobitve poljskega državljanstva. Svet je odločil, da se bo o tem razpravljalo v Ženevi z njegovo podporo in sicer neposredno med Poljsko in Nemčijo. Drugo se bavi s položajem gotovih nemških seljakov, ki so jih Poljaki izgnali. Poljska vlada je rekla, da želi najti praktično rešitev te zadeve. Svet D. n. je odločil, da ima poljska vlada plačati pravično odškodnino tem seljakom za škodo, ki so jo utrpeli vsled tega, ker jih niso pustili pri miru na njih posestvih. Svet je izrazil željo, naj mu poljska vlada predloži pogoje za tako rešitev. Gospod Skirmunt, zastopnik Poljske, je dal zagotovilo svetu D. n., da se od sedaj naprej odločitve poljskih sodišč, ki so izrekle izgon, ne bodo več izvrševale.

Albanska vlada je obrnila pozornost sveta na položaj muslimanov albanske narodnosti v Grški. Albanska vlada se boji, da ne bi z njimi postopali kot z muslimani turškega pokolenja, ki naj se izmenjajo in pošljejo v Azijo po določilih konvencije o obilgati izmenjavi grškega in turškega prebivalstva, ki je bila podpisana v Lausanu 30. januarja 1923. Zastopnik grške vlade je izjavil, da ne mislijo izmenjati osebe albanske narodnosti. Svet je sklenil, da opozori mešano komisijo za zamenjavo grškega in turškega prebivalstva na te stvari in preišče slučaje, ki jih bo navedla albanska vlada.

: Pomorske nesreče. V sled velikih viharjev se je te dni v Črnem morju potopil ameriški parnik »Kenecoy«. Nesreča se je zgodila kakih 150 km pred Batumom. Nekaj parnik, ki je sprejel brezžični klic potaplajočega se parnika, ni našel na mestu nesreče nobenega sledu. — Pred Soungoudakom je trčila laška ladja »Isosno« v neko turško ladjo ter se je vsled kolizije tako poškodovala, da je kmalu nato izgubila v valovih. — Angleški parnik »Parisote«, ki je dne 16. decembra zapustil Soungoudak, ni dal od tistega časa nikakega znamenja več.

Dnevne vesti.

Ljubljana, 4. januarja 1924.

Mali Stinnes.

V današnjem »Kmetijskem listu« štimo pod gornjim naslovom sledečo zgodbo:

»Ko se je peljal zadnjič tov. Pucelj iz Beograda v Ljubljano, sta bila v istem vaku tudi g. Praprotnik in Arko. Ko je šel tov. Pucelj slučajno skozi vagon, kjer je bil g. Praprotnik, ga je ta nahnulil z besedami: »Kaj se ne boste pogliahli?«

Tovariš Pucelj ga pogleda začuden in vpraša: »Kako Vi to mislite?«

Nato pravi g. Praprotnik, da gre zaradi Hipotekarne banke in nato reče doslovno: »Ni sicer več dosti vredna Hipotekarna banka, toda jaz jo ne dam iz rok! Ne odrekam, ker hočem, da bo moja.«

Prepuščamo g. Macafizeljnu, da napiše k temu dogodku komentar.

— Bolezen prosvetnega ministra. Minister prosvete g. Trifunović je že dva dni lahko bojan in ne prihaja v kabinet in se tudi ne udeležuje sej ministrskega sveta.

— Odlikovanje profesorjev. Nj. Vel. kralj Aleksander je podpisal ukaz, s katerim je odlikovanih večje število profesorjev srednjih šol iz cele kraljevine.

— Z redom sv. Save IV. razreda je odlikovan nadučitelj Franc Luznar v Primorskem nad Kranjem.

— Izplačevanje vojne odškodnine. V ministrstvu za pravosodje je sestavljeno novo sodišče za vojno odškodnino, ki jo bodo izplačevali osebam, ki so živele za časa vojne v mejah Srbije in Črne gore. Izplačila bodo pričela takoj po pravoslavnih božičnih praznikih.

— Konvencija z Italijo o ribolovu. Konvencija med našo državo in Italijo o ribolovu, ki je bila podpisana 14. septembra 1921, stopi v veljavo te dni. Tekst konvencije je bil izročen danes državnim tiskarni, da se publicira v »Službenih Novinah«.

— Zapriseba vrhovnega rabina. Danes je položil prisego pred kraljem in ministrom ver. vrhovni židovski rabin Izak Alkalaj.

— Podpiranje strot v Rusiji. Iz Rusije se je vrnil profesor teološke fakultete g. Dimitrijevič, ki je razdeljeval tamkaj podpore ruskim strotom.

— Pravilnik za zavode za gluhe. V prosvetnem ministrstvu pripravljajo nov pravilnik, ki bo urejeval pouk v zavodih za gluhe.

— Pravilnik k zakonu o taksah in pristojbinah. Izšel v »Uradnem listu pokr. uprave za Slovenijo« št. 116. Posamezni izdopi do Din. 550 dokler traja zaloga.

— Nova emisija kolkov po 50 Din. Ker so se pojavili zadnje čase ponarejeni kolkovi po 50 Din, je izdalo finančno ministrstvo s 1. januarjem novo emisijo teh kolkov, ki služijo za kolikovanje igralnih kart in domnin. Stari kolkovi po 50 Din ne veljajo več in se lahko zamenjajo v 90 dneh vstevši od 1. januarja t. l.

— Profesorji in učitelji in vojaške vaje. Na zahtevo ministrstva vojne in mornarice je odredilo prosvetno ministrstvo, da se smejo profesorji in učitelji udeleževati vojaških vaj večkrat na leto in sicer po en dan naenkrat.

— Reducirani štendi. Prosvetno ministrstvo je odredilo, da morejo dijaki štendi, uradni sinovi, ki so po novem uradnem zakonu izgubili pravico do štendi, prejemati štendi še do konca zimskega semestra 1923/24.

— Informativni tečaj za orožnike končan. Dne 1. januarja so bili končani izpiti na informativnem orožniškem tečaju v Dordžolu. Vsi kandidati so napravili izpite z dobrim uspehom in bodo zdaj nastavljeni po mestih v naši državi.

— Prot. železniškim neizdatim. Prosvetno ministrstvo je izdalo vsled pogosto se ponavljajočih železniških nesreč strogo naredbu, da morajo posvečati prometni uradniki več pažnje prihodu in odhodu vlakov, kakor tudi premikanju in formiranju vlakov na postajah, ker se je ravno vsled teh dogodkov zadnje čase mnogo nesreč.

— Sežiganje bankovcev. Včeraj so sežgali v električni centrali v Beogradu 8 in pol milijona novčanic po 1 dinar, 50 para in 25 par. Doslej so sežgali za 60 milijonov raztrganih bankovcev. Finančno ministrstvo bo kot nadomestilo za te novčance izdalo 200 milijonov novčanic po 1 Din, 10 milijonov po 50 par in 50 milijonov po 25 par.

— Uvod k umevanju umetnosti. Kurz Umetnostno zgod. društva se nadaljuje v soboto dne 5. januarja ob 18. uri v zborniški dvorani univerze. Predava r. Vojislav Molje: Vsebina v umetnosti.

— Ustanovitev Zveze duševnih delavcev v Sloveniji. V nedeljo, dne 30. decembra 1923 se je vršil ustanovni občni zbor imenovane »Zveze«. Zastopanih je bilo 11 društev z okroglo 2.500 članov in 24 delegatov. V imenu pripravljalnega odbora je podal dr. Lončar zgodovino nastanka, smoter in sredstva »Zveze«, obenem je izrekel zahvalo univ. prof. dr. M. Dolencu in odv. dr. Malarmu, ker sta priredila pravila, ter predlagal za predsednika univ. prof. dr. Leonida Pitmanca. Občni zbor je soglasno sprejel ta predlog, na kar je dr. Pitanec označil kot prvo nalogo »Zveze«, da stopi nemudoma v stik s Hrvati in Srbi, ki doselej nimajo še slične organizacije, da osnuje državno zvezo duševnih delavcev. V odbor so bili izvoljeni sledeči delegati: Finžgar, župnik; dr. Gorečan, odv. advokat; dr. Jančič, dr. pravd.; Maribor: Lajovic, sod. svet.; Laurin, žel. ur.; dr. Lončar, prof.; inž. Novak; dr. Pintar, zdravnik; dr. Melita Pivec; dr. Vidmar, univ. prof. V nadzorstvo pa: Funtek, prof.; Rih. Jakopič, ak. sl.; Matjašič, pošt. ur. Končno se je sprejel predlog univ. prof. dr. Dolenca o pristopu naše države k borski konvenciji glede avtorskega prava.

— »Neue Freie Presse« zopet dovoljena. Ministrstvo notranjih del je odredilo, da se sme zopet upoštevati v našo državo dunajska »Neue Freie Presse«.

— Nov dimnikarski tarif. Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, je glasom razpisal z dne 5. decembra 1923, št. 7222/23, za čas od 15. decembra 1923 nadalje odobrilo nov cenik za dimnikarska dela v Ljubljani. Novi tarif je nabit na magistratni deski in ga je dobili proti povračilu stroškov v mestnem ekspeditu.

Vremenska poročila in druge zimsko-sportske vesti, ki bi jih vsled nujnosti ne mogli objaviti pravočasno po časopisih, bodo izobešene v izloženem oknu tvrde Josu Gorec v postopku Kreditne banke tu. Putnik III, Ljubljana. Vse turiste in sportnike opozarjamo na ugodno priliko, da si kupujejo vozne listke za železniške vožnje v tujkoprometni pisarni »Putnik III«, t. j. Tourist-Office, v pritličju Prve Hrvatske štedionice, tu. Vozni listki se dobe tukaj po prav isti ceni kakor na kolodvorih, a se ni treba drenjati, ne dolgo čakati.

— Smrti slučaj v letu 1923 v Zagrebu. Kakor je razvidno iz mrtvaških knjiž, je umrlo leta 1923 v Zagrebu 2753 oseb.

— Tragična smrt mladega akademika. V Kranju se je smrtno ponesrečil v četrtek dne 3. januarja opoldne g. Stanko Petrič, slušatelj filozofske fakultete ljubljanske univerze. Ob bregu Kokre je nabiral bršljan za dekoracijo dvorane pri plesnem venčku gimnazijcev, ki bi se imel vršiti v soboto 5. januarja. Raz pečine je padel 20 m globoko v strugo Kokre in si razbil lobanjo ter zlomil levo roko. Ponoči je podlegel ranam. Bil je blag značaj, nadarjen dijak in neumoren delavec pri narodnih društvih. Pogreb se vrši v soboto dne 5. januarja. Ave, anima candida!

— Nepošten trgovec. Neki trgovec, ki je prišel pred kratkim iz Štajerske v Ljubljano, je naročil pri več trgovcih lesa in jabolk v vrednosti do 2000 Din, pri nekem znanecu pa si je izposodil 13.000 Din, od Marije Stele pa je vzel 3000 Din gotovine z naogom, da izroči denar nekemu Jos. Panschu v Rašici. Mož je z vsem tem denarjem neznan kam pobegnil.

— Na drsališču SK Ilirije je bila ukradena dijaku Wallandu zimska suknja, vredna 1200 Din.

— Policijsko dobro znan pičec je ukradel v hotelu »Central« v Slavovskem Brodu zimsko suknjo, črno moško obleko in pa par čevljev v skupni vrednosti 5000 Din.

— Nesreče pri delu. Pri Sodarški drugi v Zelenikah je padel sodar Dojenc Peter pri nakladanju sodov z lestve skoro 4 m globoko, pri čemer je dobil težke poškodbe na rokah. — Drvarju Francu Prešernu pri trdnici Heinrihar v Škofji Loki je padel na prsti težak hloj in ga nevarno poškodoval. — Brivski pomočnik Viktor Železnik v Celju se je težko obrezal z britvijo po desni roki. — V pleterni v Strmiču pri Ptuj se je vajenec Franc Solina težko opeklo po levi roki. — Pri brušenju mizarskega orodja se je težko obrezal po levi roki mizarski vajenec Franjo Zelenka v Ptuj. — Pri Dravogradski rafineriji min. olja v Brodu si je žagar Konrad Gumpat na krožni žagi odrezal dva prsta na desni roki. Oddali so ga v bolnišnico. — V Sv. Primožu na Pohorju si je obrezal dlnar Matija Srot pri Jeri Canki na krožni žagi desno roko, tako da so ga morali oddati v bolnišnico v Slov. Gradcu. — V Borovni opekarni na Slivski pri Trzinu si je težko poškodovala delavka Ana Pavlin levo koleno. V tovarni usnja »Indus« na Vrhniki je padla delavka Antonija Šušteršič in si razbila levo koleno. Ravno tam se je poškodoval dlnar Franc Hren po levi roki. — Pri Stavni družbi v Mariboru si je odrezal ključavničar Karel Lukežič pri stroju za rezanje železa prstane na levi roki. — V puškarni v Kranju se je delavka Omem Marija obrezala na stružnem stroju po levi roki. — V predmestju v Litiji je odrezal stroj delavki Mariji Muljavc sredinec na desni roki. — V cementni tovarni v Trbovljah se je delavec Franc Vene težko opeklo po levi nozi.

— Tatvine v Ljubljani. Jamnik Marjil, stanujoči na Strmi poti, je bila na Vodnikovem trgu ukradena denarnica s 100 Din in 2 zastavljena listnoma, ki se glasiata na njeno ime. — V Jenkovi ulici je bilo ukraden Simonu Praprotniku do 200 kg stare cinkaste pločevine, vredne 500 Din. — Emilija Bila je v bsa v Vodmatu ukradena denarnica z vsebino 110 Din gotovine.

— Ukraden potni list. Ivanu Lotriču z Dovjega na Gorenjskem je bil v noči od 3. na 4. januarja ukraden potni list na brzovalu med Ljubljano in Zagrebom. Potni list je bil izdan od našega generalnega konzula v New Yorku.

Celjski drobiž. Občeslovensko obrtno društvo bo priredilo dne 1. februarja v Narodnem domu svoj V. obritniški ples. Letošnji predpust bo precej dolgeter se nam obeta precej raznih plesnih prireditvev. — Popravila kapucinskega mostu bodo kmalu dogotovljena. Most bo potem zopet v dobrem stanju ter bo menda vzdržal tako dolgo, da bodo finančna sredstva dopuščala, da se zgradi nov moderen most, ki bi bil v okras tistega dela mesta. — Mestni šolski svet je imel v sredo zvečer svojo sejo, v kateri so se obravnavale razne šolske zadeve našega mesta. — Češkoslovaško-jugoslov. liga v Mariboru. Priprave za ustanovitev češkoslovaško-jugoslovske lige v Mariboru so v toliko dozeorele, da se skliče ustanovni občni zbor te lige 31. t. m. v Narodnem domu. — Mariborske vesti. V soboto zvečer priredi Slovensko akademsko društvo v vseh prostorih Narodnega doma akademski ples, čigar čisti dobiček je namenjen za podporo revne visokosolske mladine. — Vsi članki v mariborskem vojnom okrogu, ki so bili med vojno v ujetništvu in kot ujetniki niso dobivali volnih prejemkov, se vabijo, da se javijo komandi mariborskega vojnega okroga. — V minulem letu je bilo v mestu Mariboru rojenih skupno 951 otrok, od teh je bilo 469 moškega in 482 ženskega spola. Mrtvorojnih je bilo 48. Umrlo je skupno 743 oseb, od teh 419 moškega in 324 ženskega spola. Zakonov je bilo sklenjeno 419. — Dne 9. t. m. priredi v tukašnjem Narodnem gledališču solo-plesalka ljubljanske opere gđ. Vavpotič plesni večer. — V petek zjutraj je izbruhnil v Koški pri Lajterpergu požar v vinčarski hiši poselnice Ele Daxove. Ker vsled pomankanja vode brizgalnice ni bilo mogoče uporabiti, je bila pozvana avtorburska brizgalnica. Ta je iz bližnjega studenca zalagala vodo za gašenje in je studenec že v petih minutah izčrpal, nakar so ognjegasci z vedri in škali donosali vodo in tudi s snegom nadaljevali rešilo deo. Po triurnem naporu je bilo mogoče ogenj pogasiti. Vinčarska hiša je pogorela do tal z vsemi živili, ki so bila v kleti in krmu na podstrešju, dočim je bilo mogoče del hleva še rešiti. Vinčarju je izvezemši nekoliko obleke in perila ter pohištva pogorelo vse imetje. Le živino se je posrečilo pravočasno spraviti na varno. Pri rešilnem delu je bil ogroženec Rohelj s sekiri ranjen na desni roki. — Mariborski tatovi so se spravili zopet na novo specialiteto, in sicer na kovinske napise plošče tvrdi in podjetji. Doslej je več takih plošč izginilo neznanu kam.

— Požari v Beogradu. V noči od 2. na 3. januarja so požari v Beogradu dosegli rekord. Ni manj kot šestkrat so klicali gasilce k raznim požarom. Večinoma je povzročila požar nepazljivost. Škoda ni bila posebno velika. V nekem hlevu sta zgorela dva konja.

— Ukradena Tizlanova slika. V Kaštel Lukšiču so odnesli iz starinske cerkve neznan tatovi dragoceno Tizlanovo sliko »Ecce homo«. Tatovi so po polnočni službi božji najbrže ostali skriti v cerkvi in do zjutraj izvršili tatvino. Sliko so izrezali iz okvirja in jo odnesli, okvir pa so kljub njegovi veliki vrednosti pustili.

— Strašno linčanje cerkvenega vlomilca. Kakor poročajo iz Avezzano, se je tam dogodil pred nekaj dnevi slučaj verskega fanatizma, ki spominja zelo drastično na srednji vek in takratno pravosodje »vernega ljudstva«. Neki neznan lopov je vdril v cerkveno St. Martires ter je ukradel mnogo dragocenih paramentov. Ker je policija storila izsledila, je bil aretiran. Versko sfanatizirana množica pa je, nahujskana po župniku, zahtevala od policije, da ji vlomilca izroči na milost ali nemilost. V tej kritični situaciji pa so karabinjerji podprli policijo, vendar se je 7000 glav broječi druhal posrečilo vdreti v policijske prostore ter se polastiti zahtevanega zločinca. Nesrečnega so najprej smrtno prebitali, nato pa polili z bencinom ter ga sežgali.

— Polzvedba. Na Rakek se je v vlaku zatekla lovska psica-pitčarka rujave barve. Shranjena je pri g. L. Demšarju, mesarju. Kdor jo pogreša, naj se javi pri Slov. lovskemu društvu v Ljubljani.

Primorske vesti.

— Dr. Fran Mandič. Iz Trsta nam poročajo, da je umrl znan narodni borec, zdravnik dr. Fran Mandič, oče dr. Ante Mandiča, ki je za časa svetovne vojne deloval za ustvaritev naše države, in dr. Josipa Mandiča, odv. adv. v Pragi. Pokojnik se sicer ni udeleževal v javnem političnem življenju, vendar pa je stal v narodnem oziru vedno v prvih vrstah. Zlasti tržaški delavski sloj so mu bili pri srcu. Dr. Mandič se je rodil v Kastvu, kjer ga pokopljejo v nedeljo 6. t. m. Pokojni ostane v spominu vseh primorskih Jugoslovancev kot vnet in vzoren narodnjak.

— S Primorskega. V Trstu je umrl znan politik in narodni borec dr. Fr. Mandič. — Inženerski izpit je napravil z dobrim uspehom v Zagrebu g. Krsto Mozeč iz Mirna pri Gorici. — V Sv. Križu na Vipavskem je italijanska vlada razpustila občinski svet in imenovala za komisarja slovenskega fašista, bivšega komunista Iv. Lulika s Ceste. Najbolje pri tem je to, da sta povzročila razpust slovenskega učiteljskega fašista Peter Medvešek in Franc Jerkič. — V Gaberju na Vipavskem so karabinjerji prepovedali delovanje prosvetnega društva »Danica«. — V Vipavi je ondoliti okr. zdravnik dr. Delpin ustanovil fašistovsko organizacijo. V italijanskem odboru je dobil tudi mesto vipavski župan Petrovič. — V Vrtojbi je voščil novo leto šentpeterski brigadir s tem, da je 1. januarja sporočil, da je s tem dnem odvzeta koncesija obema združnim gostinčnicam. — Pevsko in glasbeno društvo v Gorici bo priredilo v soboto dne 12. t. m. svoj vsakoletni zimski koncert, seveda če ga ne bo oblast prepovedala.

Vesti iz Amerike.

— Občinski predstojnik v Peyrano Jugoslovane. Dne 4. novembra m. l. je bil pri občinskih volitvah v Peyrano v Braziliji enoglasno izvoljen za župana g. Mihovilo Duzevič, ki je bil že 10 let v občinskem svetu in sicer 8 let kot blagajnik in 2 let kot župan.

— Smrt našega rojaka v Ameriki. V Mendozu v Braziliji je umrl dne 27. oktobra 1923 g. Radovan Jovanović iz Danilov Grada v Rni gor. Pokojnik je bil star šele 36 let, bil je zavezen Jugoslovane in član društva »Dr. A. Trumbić«. Pogreba se je poleg znanecv in prijateljev udeležil korporativno tudi odbor društva »Dr. A. Trumbić«.

— II POZOR!! — II POZOR!! Kino »IDEAL« predvaja od četrta 3. januarja do vstevši nedelje 6. januarja 1924 velepomembni propagandni film »Z OGNJEM IN MEČEM«. Špijonska ljubavna drama iz časa svetovne vojne, spisana po Leonu Peré. Ta velikanski film, s sodelovanjem vse zavezniške armade z nad 100.000 mož, zračno eskadriljo in številno vojno mornarico, v katerem sodeluje tudi bivši predsednik ameriške države Wilson, maršal Foché od francoske vojske, general Pershing od angleške vojske in general Diaz, je najboljši izmed vseh vojnih filmov in najlepši spomin na grozote vojne. Krasni naravni posnetki z bojišča in vojne same, tako da se film lahko imenuje vrhunec filmske umetnosti. Glavno vlogo Tereze Vernouil in princeze Sonje igra krasotica Dolores Kasinelli. Vsebina filma označa in razkriva poleg ljubavnih potez tudi isti čas razpaseno špijonažo in sredstva, katera so se uporabljala proti njej, tako da drama skozi in skozi fascinira gledalca in napravi na njega globok utis o taktat vršilih se bojih v vseh načinih. Posebno zanimivo še posebej za oficirje kakor tudi inteligentno moštvo. Podjetje poset tega filma priporoča slavnemu občinstvu mirno s polno zavestjo, da bude vsak obiskovalec vsestransko zadovoljen. Pričetek predstav in vstopnina običajna.

KINO „MATICA“.

Monumentalni film v naravnih barvah:

„Požar Londona“

Razkošna drama v 7 dejanjih.

2., 3., 4., 5., 6. januarja 1924

Gospodarstvo.

Draginja v Franciji.

V letu 1922 so bile v Franciji cene zelo stabilne, kljub temu, da se je poletila cena v veletrgovini koncem tretjega četrtletja močno rastoča tendenca. Pač pa so pričele rasti cene leta 1923; splošnega samo po malem, potem pa vedno hitreje. Danes so dosegle blagovne cene v Parizu petkratno višino mirne dobe.

Zadnji čas pa so cene rastle tako hitro, da je povzročilo to nazadovanje kupne moči franka tu in tam tudi večje stresiljaje. Verjetno pa je, da se bo kupna moč franka še bolj zmanjšala. Frank je nazadoval v zelo kratki dobi, kar nanaglomla skoro, od tretjine ra četrtino svoje zlate vrednosti. Prilagoditev cen pravi vrednosti denarja pa se vrši v Franciji mnogo hitreje in lažje, kakor kje drugje, ker ni podvržen razvoju cen nikakim predpisom ter je torej res izraz dejanskega tržnega stanja.

Zato je tudi umljivo, da so se cene nekaterih predmetov že popolnoma prilagodile svetovni pariteti, deloma pa so jo celo že prekorčile. Je pa še ena činjenica, ki je povzročila, da so cene nekaterih vrst blaga enake ali višje od svetovne paritete. V vsaki državi, ki uvaža, določajo cene dotičnega blaga, tudi če ga producira država deloma sama, cene uvoženega blaga. To je v Franciji splošno vidno. Ker zasleduje Francija produkcijsko politiko, dovoljuje izvoz živil, četudi morajo radi tega večja mesta istovrstna živila uvažati. Zato pa so tudi cene doma pridelanega blaga enake cenam uvoženega blaga in tu ni ovira niti primeroma zelo visoka carina.

Plače nameščencev in delavstva so se razvijale ravno tako, kakor pri nas in povsod drugod. Medtem ko se industrija in sploh podjetništvo zelo hitro prilagodi vsaki izpremembi na trgu in takoj uravnava cene svojih izdelkov v prejšnje razmerje s cenami življenjskih potrebščin, sledijo tem cenam, če se dvigajo, plače le počasi in redkokdaj brez hudih bojov. Teh bojov sicer v Franciji ni bilo veliko, ker so bile cene v letu 1922 še precej stabilne; toda sedaj pa je draginja narastla že za približno 40%, vendar plače še sedaj niso izravnane. Morda je učinkovalo izravnavajoče dejstvo, da je tudi v Franciji zaposlenih zelo mnogo poročenih žen, ki prispevajo svoj zaslužek h gospodinjstvu, kar nekoliko ublažuje sicer težavne razmere.

Državni uradniki so sicer že večkrat zahtevali povišanje draginskih doklad in vlada je celo njihove zahteve priznala kot utemeljene, toda ne upa si prevzeti odgovornosti in obremeniti državo znova za 1200 milijonov frankov, ki bi bili potrebni za povišanje plač.

Te razmere so izzvale še precej demonstracij med delavstvom, privatnim in državnim nameščentvom, toda izpremembe ni. Masa francoskega naroda ni revolucionarna; ker pa je danes še vedno mogoče izhajati z občajnimi prejemki, četudi nekoliko slabše kakor poprej, je ostalo le pri demonstracijah in pri nadi, da se bodo razmere v doglednem času izboljšale.

— Pri državnih nabavah imajo prednost domače obrtne zadruge, za tem domači obrtniki in industriji, če njihova ponudba domačega izdelka ne presega za 5 do 10 odstotkov najnižje ponudbe tujih ponudnikov, prištetih še carino in transportne stroške. V inozemstvu se smejo naročiti samo one količine predmetov, ki jih ne more dobaviti v določenem roku domača industrija in obrt.

— Zveza industrijcev v Vojvodini. Vojvodinski industrijci so imeli dne 29. decembra sejo, na kateri so sklenili ustanovitev zveze vojvodinskih industrijcev. Ta zveza bo močan gospodarski faktor v Vojvodini, ker reprezentira nad 4 milijarde dinarjev kapitala. Za predsednika je bil izvoljen veleposelnik in industrijec Djoka Dundjerski.

— Industrija lizega železa v Zenici. V letu 1922 je proizvedla železarna v Zenici 10.617.334 kg raznih železnih izdelkov. — Povišanje sladkornih cen. Sladkorni kartel v naši državi je zopet povišal cene sladkorja za 50 para pri kg. Cene v veletrgovini so torej: kristalni 19,50, v stožcih 20,50, v kockah 21,50.

— Državne obveznice. Iznos državnih obveznic (7 odstotno investicijske posojilo 1921, 4 odstotne obveznice, 2 in pol odst. na državna renta za vojno škodo 1923) po obvestilu generalne direktorje državnih dolgov ni zabrajen.

— Poljedelske kreditne zadruge. Minister za trgovino in industrijo je odobril ustanovitev 24 poljedelskih zadrug v Južni Srbiji, Srbiji ter Bosni in Hercegovini. Kakor vse kaže, se bo poljedelstvo pri nas kmalu lepo razvilo, zlasti še, ker vlada take akcije zelo rado podpira in ker so ravno kreditne zadruge najvrstejša opora razvijajočega se poljedelstva.

— Naše novo hipotekarno posojilo v Švici. Naša državna hipotekarna banka in neka švicarska banka sta sklenili pogodbo za hipotekarno posojilo v znesku 10 milijonov švic. frankov. Na željo švicarskih inozemstev, ki so udeleženi pri falski elektrarni, je bila tudi podaljšana koncesija za elektrarno na Fali.

— Lesni kartel v naši državi. Dve največji lesni podjetji v naši državi, Slavonija in lesna izvozna družba v Našicah nameravata ustanoviti lesni kartel za Jugoslavijo. Ta kartel bi sprva samo določil prodajne cene lesu, ki bi bile za vse člane kartela enake.

— Trgovna pogodba z Romunijo. Romunska vlada je pozvala našo, da se

prično pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe. Pogajanja se prično najbrž v kratkem. Prejšnja pogajanja so se končala pred nekaj meseci brez uspeha.

— Taksa za prevoz priloge s poštnimi avtomobili. Po novem pravilniku se plača za prevoz priloge na poštnih avtomobilih za daljave na preko 100 km. Za daljavo 101—125 km se plača sedaj 17 dinarjev, od 125—150 pa 20 dinarjev, za vsakih nadaljnjih 50 km še pet dinarjev.

— Brezposelnost pomorščakov v Dalmaciji. V Dalmaciji je sedaj približno 1500 brezposelnih pomorščakov. Najmanj brezposelnosti je med strojniki.

— Uvoz soli v Slovenijo. Kmetijske organizacije v Sloveniji so zaprosile vlado, da dovoli 50 in pol odstotno znižanje monopolne takse za morsko sol, ki se uvaža v Slovenijo, ker se porablja ta sol večinoma za živino in mesne proizvode. Vlada bo tej umestni prošnji najbrž ugodila.

— Naš izvoz v tretjem četrtletju 1923 je dosegel 829.947.031 kg v vrednosti 1 milijarde 633.047.441 dinarjev in 315.714 komadov v vrednosti 534.985.758 dinarjev. Letošnji izvoz iz naše države nadkriljuje ista časnega v lanskem letu za 276.163 ton v vrednosti 1.209.851.516 dinarjev.

— Kriza v karpatorskem vinarstvu. Karpatorski vinogradniki imajo vsega vkup 3500 ha z vinsko trto posajenega sveta, kjer pridelajo 70.000 ha jako člane vinske kapljice, a se nahajajo v težki situaciji, ker spečavajo virski pridelek po razmeroma nizkih cenah. Zadnji čas se jim je posrečilo napraviti večjo kupčijo s Prago, ki je kupila precejšnje množine podkarpatskih vin za praški konzum. V Muhačevu bodo ustanovili v bližnji bodočnosti vinarsko šolo, ki bo s strokovnim neozvanjem kakovost vina še izboljšala, da bodo vinski pridelek lahko spravili v denar tudi na Poljsko, kjer se dandanes precej madžarskega vina popije.

— Poljske valutne težave. Prvotno predlagani popoblastni zakon je sedaj ministrski predsednik Grabski nadomestil z zakonom o saniranju državnih financ. Ministrski predsednik upa doseči še tekom februarja ravnotežje v proračunu ter se močno zavzema za ustanovitev emisijske banke.

— Podražitev angleškega premoga. Lastniki angleških premogovnikov so zvišali cene premoga za 1 šiling pri toni.

— Češkoslovaški izvoz je v novembru zopet porastel za 18 odstotkov ter dosegel vrednost 1.233 milijonov češkoslov. kron. Izvoz v Jugoslavijo je nazadoval od 55 milijonov 205.000 v oktobru na 49.964.000 češk. kron. V splošnem se je izvozilo v novembru velike količine sladkorja, dalje premog in les. Izvoz vseh ostalih predmetov izvezemši papir in steklo pa je nazadoval.

— Dividenda avstrijske narod. banke bo znašala za prvo poslovno leto 7—8 odstotkov.

— Finančni položaj Rusije. Po poročilu ruskega komisarja za finance Sokolnikova znaša ruski proračun za 1923/24 1 milijardo rubljev. K temu pridejo še izdatki za promet, pošto in brzojav v znesku 650 milijonov rubljev. Primanjkljaj znaša 400 milijonov rubljev (40%). Vlada ga namerava kriti do polovice z notranjim posojilom, drugo polovico pa z dohodki iz emisij.

— Nova avstrijska carinska tarifa. — Avstrijsko trgovinsko ministrstvo je izdelalo novo carinsko tarifo, o kateri se bodo sedaj osetovale še poljedelske korporacije in poljedelsko ministrstvo. Začetkom marca bo predložena tarifa parlamentu ter bo stopil morda že 1. julija v veljavo. Nova carinska tarifa bo najbrž uvedla carino na moko. Tudi na uvoz živine, mesa in masti bo najbrž uvedena carina.

Borzna poročila.

Zagreb, 4. jan. (Z) Devize: Dunaj 0.1252—0.1272, Italija ček 383—386, London izplačilo 384—387, Newyork ček 89—90, Pariz 440—445, Praga 259,25—262,25, Svica 1560—1570. Valute: dolarji 88—89, avstrijske krone 0.1240—0.1260, češke krone 256,50—40, francoski franki 0—435, madžarske krone 0.255—0.285, napoleonidori 330—335, rumunski leji 43—40, švicarski franki 0—1560, Ital. lire 379—382.

Sport.

Občni zbor SK Primorja, naznanjen za nedeljo dne 6. januarja 1924, se prenaša na dan 13. januarja. — T. č. podpredsednik. Za drsalc! Poroča se nam, da je bilo blejsko jezero dne 3. t. m. popolnoma zamrznjeno, ter da je led nenavadno lep in popolnoma prozoren. Ako bo mraz še nadalje trajal, bi bilo priporočati našim drsalcem posest blejskega jezera. (Tourist-Office.)

Program zimске olimpijade v Chamonixu.

Zimskosportne olimpijske igre se pričnejo v Chamonixu dne 25. januarja in trajajo do 5. februarja, v kolikor bodo to dopuščale vremenske prilike. Program je sledeč: Petek, 25. januarja: predpoldne švedska otvoritev olimpijskih iger na drsališču stadiona. Sobota 26. in nedelja 27. januarja: hitrostno drsanje in curling. Ponedeljek 28. januarja: umetno drsanje, hokej, curling. Torek 29. januarja: isto ter vojaške smučke tekme. Sreda 30. predpoldne: hokej; popoldne: smučke tekme, umetno drsanje, hokej in curling. Četrtek 31. januarja: dopoldne: hokej, curling; popoldne: umetno drsanje v pari. Petek 1. februarja: hokej in curling. Sobota 2. februarja, dopoldne: ski, bob; popoldne: hokej, ski, kjoering ter zvečer velika svečanost na drsališču.

Za hokej turnir so se prijavile sledeče države: Amerika, Anglija, Belgija, Kanada, Čehoslovaška, Avstrija, Francija, Švica in Švedska. Za ta moštva, ki so razdeljena v

dve skupini (A in B) je izzreban sledeči razpored: 28. jan. Švedska-Švica; Anglija-Avstrija; Amerika-Belgija; Kanada-Cehoslovaška; 29. jan. Belgija-Avstrija; Francija-Anglija; Kanada-Svedska; 30. jan. Kanada-Svica; Anglija-Belgija; Francija-Amerika; 31. jan. Amerika-Avstrija; Belgija-Francija; Čehoslovaška-Svedska; 1. febr. Čehoslovaška-Svica; Francija-Avstrija; Anglija-Amerika. Zaključne tekme med moštvi, ki so se za kvalifikacije, se vrše od 2. do 6. februarja.

Izpred sodišča.

IZZA TEMNIH DNI — AVSTRIJSKI KONFIDENT.

Posestnik Ivan Ažman v Hrašah in tovariša Al. Langus in Ivan Cvar, posestnika v Lescach, so tožili posestnika Mihaela Iskra v Hlebach, češ da je ta pravil pos. Val. Resmanu v Zupuzah, da ima v rokah originalen avstrijski akt, ki jasno priča, da so bili prvotno obtoženi trije obtoženci med vojno — konfidenti. Obtoženi Iskra je priznal, da je bil res svojočasno pri Resmanu v Zupuzah in sicer radi raznih kupcij in mu povedal, da ima res dve konsignaciji, ki jih je sestavil okr. orož. stražmojster Al. Rovšek v Radovljici, na katerih so označeni razni konfidenti in ki obsega 52 mož iz radovljiskega okraja. To pa so bili po kasnejši ugotovitvi le oni, ki bi bili pripravljani ovirati po umiku avstrijske armade na svojem in izvrševati v ta namen razna sabotažna dela. Liste takozvanih »pravih političnih konfidentov« pri orožnikih niso

eksistirale, ker so se ovadniki sami javljali in to večkrat v tolikem številu in s tako podrimi ovadbami, da so jih orožniki večkrat kar odganjali. O političnem nadzoru vanju pa ni bilo govora. Te zaupnike za sabotažo proti Italijanom so večinoma povabili, za kaj gre, v več slučajih pa so imeli poznatih vpisali, ne da bi jih vprašali. Iskra je bil obsojen pri okr. sodišču v Radovljici zaradi očitnega zaniževanja lastnosti na 14 dni zaporu in povrnitve vseh stroškov kazenskega postopanja.

Ažman je bil takrat kandidat SKS in je bil cilj tega očitanja prozoren. Iskra je prijavil vzklic in je njegov zagovornik ugotavljal, da sodba napačno pojmuje pojem konfidentstva. Konfident je tudi oni, ki ni primoran po svojem službenem stališču, pa vendar daje raznim oblastem zapužna poročila in pojasnila. To dela sporazumno z oblastmi in jim je vedno na razpolago, bodisi plačan ali ne. Tako vlogo trdi, da je igral Ažman na vsak način. Orožnik sam je priznal, da je naprosil Ažmana, da mu gre na roko pri polizvedbah glede podaljšanja dopustov, o premoženjskih razmerah in revizijski živili in ugotavlja, da je s tem doprinesel dokaz resnice za obtoženo očitanje. Vendar pa se vzklicni senat nikakor ni mogel uveriti, da bi bila ona lista, katero je Iskra tudi v originalu predložil. Lista pravih konfidentov, kakršne mislimo vedno, posebno med vojno kot prave konfidente. Vsled tega je bil vzklic Iskre kot neutemeljen glede krivde in nedopustnega glede kazni zavržen in je bila potrjena obsodba prvega sodišča.

Sličan je bil drugi slučaj. Posestnikov sin France Hainzer je bil obtožen, da je na shodu SKS dne 11. marca 1923 v gostilni Jurija Gosarja v Stari Loki zaklical Azmanu: »Avstrijski konfidenti!« Hainzer je bil tudi obsojen in sicer na 1 teden zaporu. Tudi njegov priziv je bil zavrnjen in ostane prvotna kazen.

Trpetca žena.

V »Berliner Tagblattu« piše dr. E. Slemmering o ženi med drugim to-le:

Današnja doba je s številnimi novimi dolžnostmi in pravicami obremenjena žena. S pritegnitvijo v javno službo, z vprašanji preskrbe otrok in dojenčev, mladinskega skrbstva, z vprašanji prehrane, delovnih pravic, kulturnega dela. Žena si je priborila dostop v državno upravo na podlagi splošne in jednake volilne pravice. Gotovo je, da v današnjem času žena ne more izpolniti vseh stavljenih zahtev, toliko manj, ker ima še veliko več trpeti na posledicah vojne, kot mož. Kdor namerava opisovati trpljenje žen, naj omoči svoje pero v najtemnejše barve. Ni čuda, če je duševno stanje žen razdvojeno, ko pa mora v svojem gospodinjstvu in pri vzgoji otrok pretrpeti največje težave in skrbi. Pod pezo gospodarskih razmer je žena in v skrajnem naporu za življenjski obstanek ginevajo njene fizične sile.

Žena se hoče vsaj za trenutek rešiti trpljenja in poiznati na gorje, ki prepleta njeno življenje. Tiho, že zdavnaj okrnjeno hrepenenje poskuša, izogniti se vsakodnevnosti in v zabavi in odpočitku pozabiti na

vse, kar je krog nje. Upravičena je žena v to. Le škoda, da pri tem zaide na stran, ki so pogubonosna za njo in družbo. Prekomerno uživanje alkohola je postalo običajno in nje nenavadnega ni, da se je tudi žena pričela udajati morilju in kokainu. Posebno so se pa žene pričele baviti z hipnotizmom, s špiritističnimi, okultističnimi in telepatskimi poskusi. Poznal sem ženo, kateri se je po intenzivnem eksperimentiranju s premikajočo se mizico omračil um.

Splošno stremljenje po uživanju prav pogosto zavede ženo, da zatajuje ženskost in čuti sramu. Posledica temu je navedena propadanje in s tem v zvezi nebrzdano delomrznost in spolne bolezni. Zelo žalosten pojav današnje dobe je tudi, odklanjanje potomstva. Po statističnih podatkih se v velikih mestih odpravi najmanj polovica plodov.

Vse to so temne slike, ki nam pa svedoča še ne narekujejo mnenja, da je podcenjevanje sodelovanje žene na usodi človeštva. Večina žen je vendarle usmerila svoje življenjsko hotenje na principih reda in pravosti.

Lastnik:

Konzorcijski »Narodnega Dnevnika«.

Glavni in odgovorni urednik:

Železnikar Aleksander.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Henry Murger

La Bohème.

Prizori iz življenja ciganov.

(Nadaljevanje.)

»Umetnik, ali nisem bil o tem uverjen?« je zavaljal zopet gospod Bernard in lasje na vlasulji so se mu zježili v veliki prestrašenosti; slikar!!! ali se torej niste informirali o gospodu?« je povzel in se okrenil proti vratarju. Torej niste vedeli, kaj je?«

»Moj Bog,« je odvrnil ubogi mož, »dal mi je pet frankov are; sem li mogel slutiti...«

»Kdaj boste končali?« je vprašal zdaj mladi mož.

»Gospod,« je odvrnil gospod Bernard in si odločno nataknil očala na nos. »ker nimate pohištva, se ne morete vseliti. Zakon nas pooblašča, zavrniti najemnika, ki ne nudi jamstva.«

»In moja beseda?« je vprašal umetnik dostojanstveno.

»To ne otehta pohištva... lahko iščete stanovanja drugod. Durand vam bo vrnil aro.«

»Kaj?« je vprašal vratar osuplo, »vložil sem jo v hranilnico.«

»Toda, gospod,« je povzel mladi mož, »kar tako naglo ne morem najti drugega stanovanja. Dovolite mi gostoljubje vsaj za en dan.«

»Pojdite stanovat v hotel,« je odvrnil gospod Bernard. »A propos,« je živahno pristavil po kratkem premisleku, »če hočete, vam dam z opremo vred sobo, v katero se hočete vseliti in kjer se nahaja pohištvo mojega najemnika, ki ne more plačati. Toda saj veste, da se pri takem najemu plača najemnina v naprej.«

»No, treba bi bilo vedeti, koliko boste zahtevali za to luknjo,« je vprašal umetnik, primoran na pristati.

»Stanovanje je zelo pripravno, a vpoštevaje okoliščine vam ga bom dal za pet in dvajset frankov na mesec. Plača se v naprej.«

»Ste že rekli; ta beseda ne zasluži, da bi jo človek dvakrat izgovoril.« je rekel mladi mož in segel v žep. »Mi morete izmenjati pet sto frankov?«

»Kaj?« je osuplo vprašal gospodar, »kaj pravi?«

»No, pol tisoča! Ali še niste nikdar videli kaj takega?« je pristavil umetnik in razgrnil bankovec pred očmi gospodarja in vratarja, ki sta pri tem pogledu izgubila ravnotežje, kot je bilo videti.

»Tako vam bom vrnil,« je spoštljivo povzel

gospod Bernard. »Odrzgal vam bom le dvajset frankov, ker vam bo Durand vrnil aro.«

»Pustim mu jo,« je rekel umetnik, »pod pogojem, da mi pride vsak dan povedati dan, mesec, lunin kraj, kako vreme je in vladarsko obliko, pod katero živimo.«

»Oh, gospod,« je vzkliknil oče Durand in opisal krivuljo pet in devetdesetih stopinj.

»Dobro, možakar, služili mi boste za koledar. Sedaj pa pojdite pomagat postreščku pri vse-ljevanju.«

»Gospod, takoj vam bom poslal pobotnico.«

Še istega večera je bil novi najemnik gospoda Bernarda, slikar Marcel, nastanjen v stanovanju pobeglega Schaunarda, ki je bilo spremenjeno v palačo.

Ob istem času je omenjeni Schaunard hodil po Parizu ter se spominjal one stvari, ki jo imenujemo drobiž.

Schaunard je bil povzdignil izposojevanje na višino umetnosti. Za slučaj, da bi moral kdaj molziti tuice, se je bil naučil v vseh mogočih jezikih zemeljskega kroga, kakor si izposodimo pet frankov. Temeljito se je bil učil repertoar zvijač, ki jih uporablja kovina, da se izmuzne onim, ki jo love; in boli, kot pozna krmar uro plime in oseke, je vedel za čas, ko je voda nizka ali visoka, to se pravi dneve, ko dobivajo njegovi prijatelji in znanci denar. Tudi je bila marsikatera hiša, kjer niso rekli, ko so ga videli zjutraj vstopit: Gospod Schaunard pride, temveč: Prvega ali petnajstega je. Da bi si olajšal in obenem enakomerno porazdelil to desetino, ki jo je, če ga je prisilila v to potreba, pobiral od ljudi, ki so imeli sredstva, da so jo plačevali, si je bil Schaunard napravil po

mestnih delih in okrožjih alfabetičen seznam, kjer so bila napisana imena vseh njegovih prijateljev in znancev. Poleg vsakega imena je bil napisan maksimum vsote, ki si jo je mogel od njih izposoditi z ozirom na stanje njihovega imetja, čas, ko so imeli denar, in uro obeda z navadnim hišnim jedilnim listom. Poleg tega je imel Schaunard popolnoma v redu tudi malo knjigovodstvo, kjer je beležil vsote, ki so mu jih posodili in to tudi najmanjše dele; ni se namreč hotel zadolžiti na gotovo vsoto, ki je bila še v rokah nekega normandskega strica, po katerem je imel podedovati. Čim je bil Schaunard komu dolžan dvajset frankov, je ustavil svoj konto in ga z enim mahom popolnoma poravnal, čeprav si je moral denar izposoditi od onih, katerim je bil manj dolžan. Na ta način je imel vedno na razpolago neki kredit, ki ga je imenoval svoj viseč dolg; in ker so videli, da ima navado, vrniti, čim mu dovoljujejo njegovi osební viri, so mu radi ustregli, če so mogli.

Od enajstih zjutraj, ko je bil odšel z doma, da bi skušal zbrati potrebnih pet in šestdeset frankov, je nabral šele pet frankov, ki so se porodili iz sodelovanja črk M, V in R na njegovem znamenitem seznamu. Ves ostali del alfabeta je moral kot on plačati najemnino, zato mu ni mogel izpolniti njegove prošnje.

Ob šestih mu je strašen tek zazvonil na obed v želodcu; bil je tedaj na barrièri du Maine, kjer je stanovala črka U. Schaunard je šel gori k črki U, kjer je bilo vedno zanj pogrnjeno, če je bilo sploh pogrnjeno.

»Kam greste, gospod?« ga je vprašal vratar in mu zastavil pot.

»K M. U...« je odgovoril umetnik.

»Ga ni doma.«

»Pa gospa?«

»Je tudi ni: naročili so mi, naj rečem enemu njihovih prijateljev, ki ima priti zvečer k njim, da so šli na obed v mesto. Če vas čakajo,« je nadaljeval vratar, »je tu naslov, ki so ga pustili; in pomolil je Schaunardu košček papirja, na katerem je bil napisal njegove prijatelj U:

»Šla sva obedovat k Schaunardu, ulica... števil...; pridi tja!«

»Imenitno,« pravi ta odhajajo, »če se vmešava slučaj, igra čudne burke.«

Schaunard se je tedaj spomnil, da se nahaja prav blizu male gostilnice, kjer je jedel dvakrat ali trikrat za ne prevelik denar; obrnil se je proti temu poslopju, stoječemu na chassée du Maine in znanem pri nižjem ciganstvu pod imenom »Mati Cadet«. To je bila kuhinja, kjer so bili navadni gostje vozniki s ceste v Orleans, pevke z Montparnasse-a in mladi začelniki iz gledališča Bobino.

(Dalje prih.)

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr.
tvornica vlasnic, ključic, rinčic
za čevlje, kovinskih gumbov
i. t. d.

Ljubljana I. poštni predal št. 126.

Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.

Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

Oglejte si nove

OLIVER

amerikanske pisalne stroje

po zelo ugodni ceni, kakor tudi razne rabljene stroje pri trdkli

FRANC BAR,

LJUBLJANA, Cankarjevo nabrežje št. 5, telefon 407.

Strešna lepenka

prvovrstni izdelek
se ravno sedaj potrebuje z
popravo streh
i. t. d.

Po najnižji ceni dobite isto pri

FR. STUPICA

veletrgovina z železnino
in poljedelskimi stroji
LJUBLJANA, Gospodarska cesta 1.

Najcenejše nove in rabljene pisalne stroje

v specialni mehanični delavnici za popravilo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

Ludvik Baraga, Ljubljana,
Šelenburgova ulica št. 6./I. nadstr.

Barvne trakove, karbon—indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno v zalogi.

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljina beseda 25 para z davščino vred.

Lepo sobo

že mogoče z uporabo salona, aparirano v sredini mesta se išče za mirnega gospoda, visokega položaja. Ponudbe pod »Soba L.« na upravo lista

Samostojen ekonom

daljšo prakso, pošten in marljiv, želi premeniti službo na kakšno veleposredstvo. Ponudbe pod »Oskrbnik 1924« na tašniško rad. stanke Maribor.

Pospevost, 90 orolov, lep gozd K 4.500.000.—

Pospevost, 19 orolov, v bližini kolodvoza, lepahiša, radi preselitve pod ceno, takoj

Lepa vila s parkom, za vselitvi, poleg velk vrh K 1.250.000

Gostilna, s koncesijo vred ugoden nakup.

Več trgovskih lokalov, veliki lokali za eksport v bližini kolodvoza K 1½ mil.

Znamka za odgovoril Realiteta pisarna »Rapid«, Maribor, Gosposka ul. 28.

Kot pisarniška moč,

sluga ali ka; slonega želi vstopiti mladenci, vešč slovenščine, angleščine ter deloma nemščine. Ponudbe na upravo lista pod »Employment«

Veleposredstvo

pri Mariboru, 70 orolov, in sicer 20 orolov nivy, 40 orolov travnikov, sedonostnik, 3½, orate vinograda prima, ostalo gozd, vse v ravnini z vili silčno hišo in 5 gospodarskih objektov. Živine je 11 krav, 18 glav mlade govede, 2 para volov, 1 bik pingauer, 2 konja, 18 ovac, 27 prašičev, 50 perutnine, potem živih in krmilo do prihodnje letine, kakor mošt in vino ter električna moč se proda za 8½ milijonov kron do petka 21. decembra potom pisarne Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 8.

Več boljših gospodov

se sprejme s 15. januarjem na dobro domačo hrano. Naslov v upravi lista.

Stanovanje

prostorna, solčna lega, sredi mesta se je proti odškodnini zamenja. Ponudbe pod »Zame-na« upravo tega lista.

Dvokolesa

se sprejemajo v polno popravilo, se ponikajo, emajirajo z ognjem in shranijo preko zime. »TRI-BUNA« F. B. L. Karlovska 4. tovarna dvokolesa in otroških vozičkov.

Korespondirati

si želi z dijakino liceja ali učiteljico mlad izobražen gospod, absolvent 6. realke, sin tovarnarja. — Ponudbe pod šifro »Mladost« na upravo lista.

Slika

pesnika Valentina Vodnika v krasnem okvirju napredal. Ogle da se jo lahko v upravi lista.

Družabnik-ica

za 200 do 400 000 K — oz več proti dobremu obrestovanju in zemljiškem zavarovanju kakor tudi protiplačnemu sodelovanju za že mnogo let obstoječo in dobro prospevajočo trgovino z meš. blagom v Mariboru, nahajajočo se na najbolj prometni cesti z veliko bodočnostjo se išče takoj. Glavnice se lahko poožijo tudi polagoma. Cenjene pismene ponudbe na A. Brinar, Maribor, hotel Meran

Akviziterija

išče večje podjetje. Samo spretno in agilno moč. Najse oglašje pod »Spreten« na upravo lista.

Agenta

dobro vpeljanega pri trgovcih se išče proti dobri proviziji. Ponudbe pod »Dobro sasižuek« na upravo lista.

Za strojno mizarstvo

se sprejmejo takoj 4 dobri mizarji za pohištvo v trajno dalo. Vprašati pri Florijanu Strauss v Tuzli

Na hrano in stanovanje

se sprejmeta pri boljši družini 2 mlajši dijakini ali dijaki. Klavir na razpolago. Vprašati je Gradišče 2/I. levo.

Splošni adresar za Maribor

garantirano popolnen, izide v kratkem. Tudi zunanje inserate, naročila, akviziterije za večje okraje sprejema »Marstan«, Maribor

Krojčica

Frana Soga-Bole se priporoča cenj. damam. — Ljubljana, Poljanski nasip 34.

Upravitelj

star 48. let, s 30 letno prakso, izvežban v vseh panogah gospodarstva, želi premeniti mesto. Ponudbe na upravo lista pod »Energičen«

Samo »Aikadoni«

zobna pasta Vas more popolnoma sadovoljiti

Naznanilo in zahvala.

Bogudani naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša, nadvse ljubljena hči, sestra in teta, gospa

Marija Kenda roj. Zupančič

trgovka in posestnica v Novem mestu

dne 30. decembra ob 24 uri po mučni bolezni v 35. letu svoje starosti, previdna s sv. sakramenti, mirno v Gospodu zaspala. Blago pokojnico priporočamo v pobožen spomin in molitev.

Naša najiskrenejša zahvala vsem prijateljem in znancem za obisk in postrežbo med boleznijo. Posebna zahvala pa gospodu dr. Gostiši, primariju ženske bolnice v Novem mestu, za njegovo pomoč in lajšanje v njeni mučni bolezni, častiti kapiteljski duhovščini, katere nam je šla na roko kljub neumestnim oviram po gosp. dr. Gregorčiču, okrožnemu zdravniku in občinskemu regentu, ob času pogreba. Enaka zahvala cenj. občinstvu za soudeležbo pri pogrebu, kljub že označenim oviram.

Bog plačaj vsem!

Novo mesto — Višnja gora, dne 1. januarja 1924.

Katarina Zupančič, mati; Franc, Jakob, brata; Angela, Olga, sestre; Marija in Fani, svakinji; Franci, Zofija, Radko, Viko in Marija, nečaki in nečakinje.